

[Avaleht](#) > ... > [Perekonnaasjad Ja Pärimine](#) > [Pärimine](#) > [Pärimise Piirangud – Erieeskirjad](#) > [France](#)

Pärimise piirangud – erieeskirjad

Sisu koostaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Prantsusmaa

1 Kas selle riigi õigusega, kus asub teatud liiki kinnisvara, äriühing või muu erilist liiki vara, on ette nähtud erisätted, millega seatakse majanduslikel, perekondlikel või ühiskondlikel kaalutlustel piirangud sellise vara pärimisele või mis mõjutavad sellise vara pärimist?

Prantsusmaal kehtivad erisätted, mis kalduvad üldkehtivast pärimisõigusest kõrvale nii seoses pärimisjärjekorraga (*dévolution successorale*) (1) kui ka pärandvara jagamisega (*partage successoral*) (2).

1. Erisätted pärimisjärjekorra kohta

Pärimisjärjekord on mehhanism, mille abil määratakse isikud, kes pärivad surnud isiku vara.

Prantsusmaa õigusaktides ja kohtupraktikas on kehtestatud erisätted pärimisjärjekorra kohta, et võtta arvesse teatavate varade eripära. Neid kohaldatakse järgmiste varade suhtes.

Perekonnareliikviad

Kohtupraktikaga on kehtestatud perekonnareliikviade (*souvenirs de famille*) suhtes kehtivad erisätted.

Perekonnareliikviad on perekonna esemed, mille väärtus on eelkõige isiklik ja subjektiivne, näiteks perekonnale saadetud kirjad, portreed, perekonna vapiga mööbel jne. Need varad „annavad tunnistust perekonna ajaloost“ ja moodustavad seega „pigem emotsionaalse kui rahalise pärandi, mille tähendus perekonnale eeldab, et nende varade üleandmise suhtes kehtiksid konkreetset sätteid, eelkõige selleks, et vältida nende jagamist viisil, millega kaoks nende seos perekonnaga, mis on nende väärtuse keskmes“ (Grimaldi, M., *Droit patrimonial de la famille*, Dalloz Action, 7. väljaanne, 2021/2022, nr 235.221).

Kohtupraktika kohaselt (vt eelkõige [I tsiviilkolleegium, 21. veebruar 1978, apellatsioonkaebus nr 76-10.561, avaldatud riigi ametlikus väljaandes](#)) ei kohaldata nende varade suhtes tsiviilseadustiku (*Code Civil*) sätteid pärimisjärjekorra ja varade jagamise kohta. Seega kui puudub parem kokkulepe pereliikmete vahel või testamentaarne korraldus (*disposition testamentaire*), millest tuleneks teisiti, võib need varad anda hoiule pereliikmele, keda kohus peab kõige sobivamaks neid hoidma. Selle asemel, et anda perekonnareliikviad üle konkreetsele pereliikmele, usaldatakse need seega ühe pereliikme hoole alla, kes peab tagama teiste pereliikmete juurdepääsu neile varadele.

Hauaplatsid

Hauaplats on koht surnuaias (hauakamber või haud). Hauaplatsid on perekonnale eriti märkimisväärse tähendusega, mis Prantsusmaa kohtupraktika kohaselt õigustab üldkehtivast pärimisõigusest kõrvalekaldumist.

Seega erandina [tsiviilseadustiku artiklist 815](#) ei kuulu hauaplatsid kunagi jagamisele: need antakse üle pärijatele ja neist saab pärijate püsiv ühisomand (*indivision perpétuelle*). Ühisomanikena on pärijatel õigus lasta end ja

oma pereliikmeid hauaplatsile matta ning vaidlustada selliste isikute hauaplatsile matmine, kes ei ole hauaplatsi ostanud isiku pereliikmed (*concessionnaire*).

Kirjandus- ja kunstiteosed

[Intellektuaalomandi seadustiku artiklis L. 111-1](#) (*code de la propriété intellectuelle*) on sätestatud, et autoriõigusel (*droit d'auteur*) on intellektuaalsed ja moraalsed tunnused (nt õigus teost avaldada, õigus teost oma nime all esitleda, õigus teose austamisele jne) ning rahalised tunnused (nt õigus saada teose avaldamise eest hüvitist).

Intellektuaalomandi seadustik sisaldab autoriõiguse kaitsmise eesmärgil mitut erisätet, mis kalduvad kõrvale pärimisjärjekorra suhtes kohaldatavatest tavapäraest sätestest.

Näiteks seoses rahaliste tunnustega on [intellektuaalomandi seadustiku artiklis L.123-6](#) sätestatud, et üleelanud abikaasal on spetsiaalne kasutusvaldus mis tahes kasutusõiguse suhtes (*usufruit spécial sur le droit d'exploitation*), mida autor ei kasutanud. Õiguskirjanduses leitakse, et seda spetsiaalset kasutusvaldust „õigustab asjaolu, et üleelanud abikaasa aitab oma hoolitsusega eeldatavasti tekitada soodsa keskkonna intellektuaalsete teoste loomiseks, mistõttu on seaduslik see talle hüvitada, andes talle õiguse saada nimetatud loometegevuse tulemusest kasu“ (Grimaldi, M., *Droit patrimonial de la famille*, Dalloz Action, 7. väljaanne, 2021/2022, nr 235.201).

Seoses intellektuaalsete ja moraalsete tunnustega on [intellektuaalomandi seadustiku artiklis L. 121-2](#) sätestatud, et pärast autori surma „on autori teoste postuumse avaldamise õigus testamenditajatel (*exécuteurs testamentaires*), kelle autor on nende eluajal määranud. Testamenditajate puudumise korral või pärast nende surma ja kui autor ei ole ette näinud teisiti, kasutatakse seda õigust järgmises järjekorras: alanejad sugulased; abikaasa, kelle suhtes ei ole tehtud lõplikku kohtuotsust lahusele kohta (*jugement passé en force de chose jugée de séparation de corps*) ja kes ei ole uuesti abiellunud; pärijad, kes ei ole alanejad sugulased ja kes pärivad kogu pärandvara või osa sellest; ainupärijad (*légataires universels*) või kingisaajad (*donataires*), kes pärivad kogu tulevase pärandvara“. Nimetatud artiklis osutatud isikute järjekord erineb seega järjekorrast, mis on sätestatud [tsiviilseadustiku artiklis 734](#) selle kindlaksmääramise kohta, millises järjekorras surnud isiku pärijad pärandvara pärivad.

Põllumajanduslikud rendilepingud

Põllumajanduslik rendileping (*bail rural*) on leping põllumajandusmaa või -hoonete rentimiseks omanikult või rendileandjalt (*bailleur*) üürnikule või rentnikule (*exploitant*), kes maksab selle eest renti. See võimaldab teha maa või hooned kättesaadavaks põllumajandusliku tegevuse jaoks.

[Maaelu ja merekalapüügi seadustiku artiklis L. 411-34](#) (*code rural et de la pêche maritime*) on põhimõtteliselt sätestatud, et põllumajanduslik rendileping jätkub nii, et sellest saavad kasu surnud isiku abikaasa, partner, kellega ta oli sõlminud kooselulepingu (*pacte civil de solidarité*), ning surnud isiku ülenejad ja alanejad sugulased, kes osalevad põllumajanduslikus majapidamises või olid selles tegelikult osalenud viie aasta jooksul enne surma.

Seda erisätet õigustab põllumajanduse eripära. See erineb tavaõigusest, kuna:

- külgsugulastel (st vennad või õed), kes on üldkehtiva pärimisõiguse kohaselt surnud isiku pärijad, ei ole õigust põllumajanduslikule rendilepingule;
- et saada õigus põllumajanduslikule rendilepingule, peavad maaelu ja merekalapüügi seadustiku artiklis L. 411-34 loetletud isikud olema enne isiku surma tegelikult põllumajanduslikus majapidamises osalenud.

Erisätted paari kodu kaitse kohta

Kehtestatud on erisätted vältimaks olukorda, kus abikaasa või registreeritud partner pärib paari kodu koos surnud isiku teiste pärijatega. Nende sätete eesmärk, mis kehtestati kodu perekondliku olemuse tõttu, on säilitada üleelanud abikaasa elukeskkond või üürilepingu (*baux d'habitation*) korral surnud isiku registreeritud partneri elukeskkond.

[Tsiiviilseadustiku artiklis 1751](#) on seoses üürilepingutega kehtestatud kaasomandi põhimõte (*cotitularité*). Seega

on sätestatud, et „õigus üürilepingule ruumide suhtes, mis ei ole töö- ega äriruumid ning mida mõlemad abikaasad tegelikult kasutavad oma elukohana, olenemata nende varasuhtest ja mis tahes muust kokkuleppest, isegi kui üürileping sõlmiti enne abielu sõlmimist või kooselu registreerimist, on mõlemal abikaasal või registreeritud partneril, kui nad seda ühiselt taotleavad“.

Selle artikli viimases lõigus on sätestatud, et „ühe abikaasa või registreeritud partneri surma korral on üleelanud abikaasal või registreeritud partneril, kes elab üürilepingu kohaselt samas kohas, ainuõigus sellele üürilepingule, välja arvatud juhul, kui ta sellest sõnaselgelt loobub“.

*Kui kodu on abikaasade ühisomand või kuulub surnud abikaasale, on [tsiviilseadustiku artikli 764](#) kohaselt pärimisõigusega abikaasal, kelle jaoks see kodu oli tema abikaasa surma ajal peamine elukoht, kuni oma surmani seal elamise õigus (*droit d'habitation*) ja mööbli kasutamise õigus (*droit d'usage sur le mobilier*). Erinevalt üürilepingute suhtes kehtivast sättest kehtib see erand üksnes abielupaaridele (mitte registreeritud partneritele).*

2. Jagamise erisätted: eesõiguse alusel jagamine

Pärandvara jagamine on pärimisasja viimane etapp. See lõpetab ühisomandi, kuna see hõlmab igale pärijale individuaalsete õiguste andmist varade suhtes, mis moodustavad jagatava pärandvara.

Põhimõtteliselt tuleb pärandvara jagamiseks moodustada nii palju osi, kui palju on pärijaid, kellel on ühine õigus osale pärandvarast ([tsiviilseadustiku artikkel 827](#)). Põhimõtteliselt on kõik osad võrdse väärtusega; kui pärandvara koosseis muudab võrdse väärtusega osade moodustamise võimatuks, hüvitatakse vahe osade võrdsustamiseks tehtud makse abil (*soulte*) ([tsiviilseadustiku artikkel 826](#)).

[Tsiivilseadustiku artiklis 830](#) on täpsustatud, et osade moodustamisel ja koosseisus tuleks püüda vältida selliste majandusüksuste ja muude varakogumite jagamist, mille osadeks jaotamisega kaasneks nende väärtuse vähenemine.

Kaaspärijad võivad omavahel kokku leppida, kellele osad jagatakse. Nendevahelise kokkuleppe puudumise korral jagatakse osad juhusliku valiku põhimõttel.

Osa varasid võidakse aga juhuslikust valikust välja jätta ja jagada eelisjärjekorras konkreetsele pärijale. Seega on sätestatud, et üleelanud abikaasa või mis tahes kaaspärijavõib taotleda järgmiste varade eelisjärjekorras jagamist (*attribution préférentielle*):

- põllumajandus-, kaubandus-, tööstus-, käsitöö- või kutsetegevusega tegelev ettevõtte, milles ta tegelikult osaleb või on osalenud ([tsiviilseadustiku artikkel 831](#)). See eelisjärjekorras jagamine kehtib seaduse järgi kõigi põllumajandusettevõtete suhtes, mis ei ületa kõrgeima halduskohtuna tegutseva riiginõukogu dekreediga kehtestatud pindala piirmäärasid, välja arvatud juhul, kui kohus on leidnud, et see peab jääma ühisomandiks ([tsiviilseadustiku artikkel 832](#)). Muudel juhtudel kohaldatakse selle suhtes asja sisuliselt lahendava kohtu lõplikku otsust;
- omandiõigus või õigus üürilepingule seoses tema tegeliku elukohana kasutatavate ruumidega, kui ta elas seal isiku surma ajal, ning õigus ruumides olevale mööblile ja surnud isiku sõidukile, kui ta vajab seda oma igapäevavajaduste rahuldamiseks ([tsiviilseadustiku artikli 831-2 lõige 1](#)). See eelisjärjekorras jagamine kehtib seaduse alusel ([tsiviilseadustiku artikkel 831-3](#));
- omandiõigus või õigus rendilepingule seoses äriruumidega, mida tegelikult kasutatakse äritegevuse käigus, ning vallasvarale, mis on selle äritegevuse jaoks vajalik ([tsiviilseadustiku artikli 831-2 lõige 2](#)). Selle eelisjärjekorras jagamise suhtes kohaldatakse asja sisuliselt lahendava kohtu lõplikku otsust;
- kogu vallasvara, mis on vajalik selle põllumajandusmaa kasutamiseks (*exploitation d'un bien rural*), mida surnud isik haris põllumajandustootja või loonusrentnikuna, juhul kui rendileping jätkub taotleja kasuks või kui taotlejaga sõlmitakse uus rendileping ([tsiviilseadustiku artikli 831-2 lõige 3](#)). Selle eelisjärjekorras jagamise suhtes kohaldatakse asja sisuliselt lahendava kohtu lõplikku otsust.

Mitte ühelgi juhul, isegi kui eelisjärjekorras jagamine kehtib seaduse alusel, ei ole see automaatne. See tähendab, et üleelanud abikaasa või pärija, kes soovib seda kasutada, peab seda alati ise taotlema.

2 Kas selle riigi õigusega kohaldatakse nimetatud varade pärimisele neid erisätteid olenemata sellest, millist õigust pärimisele kohaldatakse?

Eespool nimetatud pärimisjärjekorda käsitlevatest sätetest, mis kalduvad kõrvale tavaõigusest, kohaldatakse üksnes kahte olenemata pärimise suhtes kohaldatavast õigusest. Need on:

- sätted eelisjärjekorras jagamise kohta. Kassatsioonikohus (*Cour de cassation*) leidis, et „eelisjärjekorras jagamist käsitlevad sätted on nende majandusliku ja sotsiaalse eesmärgi tõttu ülimuslikud kohustuslikud sätted, nii et kehtima peaksid sätted, mis on kehtestatud selle koha õiguses, kus kinnisvara asub“ (I tsiviilkolleegium, 10. oktoober 2012, apellatsioonkaebus nr 11-18.345, avaldatud riigi ametlikus väljaandes);
- sätted autorite moraalsete õiguste kohta (*droit moral des auteurs*). Kassatsioonikohus märkis, et „kohustuslikult kohaldatavad on sätted, millega nähakse ette, et Prantsusmaal on isikul, kes on kirjandus- või kunstiteose autor, sellele moraalne õigus“ (I tsiviilkolleegium, 28. mai 1991, apellatsioonkaebused nr 89-19.522 ja 89-19.725, avaldatud riigi ametlikus väljaandes).

3 Kas selle riigi õiguses on ette nähtud erimenetlused, millega tagatakse nimetatud erisätete järgimine?

Riigi õiguses ei ole ette nähtud erimenetlusi, millega tagatakse nimetatud erisätete järgimine.

Viimati uuendatud: 20/11/2025

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.